

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА

УДК 343.98

В. М. ВАРЦАБА,*кандидат юридичних наук,**начальник ГУ МВС України в Івано-Франківській області*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Узагальнено й систематизовано знання про особливості використання спеціальних знань обізнаних осіб у встановленні істини у кримінальних справах про злочини, вчинені організованими злочинними групами. Обґрунтовано, що в процесі розслідування кримінальних справ даної категорії слід, поряд із традиційними формами, використовувати створення психологічного портрета (профілю) і нові (нетрадиційні) види судових експертиз та експертних досліджень.

Проблемі використання спеціальних знань у розслідуванні злочинів у криміналістичній літературі приділена належна увага [1]. Разом із тим, питання використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами, належно не досліджені.

Вчені сходяться на тому, що розслідування злочинів, які вчиняються організованими злочинними групами, в більшості випадків неможливе без використання спеціальних знань, і ці знання можуть застосовуватися в трьох основних формах: 1) одержання консультацій спеціаліста; 2) участь спеціаліста при провадженні окремих слідчих дій (слідчого огляду, допиту, обшуку тощо); 3) провадження судових експертиз. Окрім цього зазначається, що при розслідуванні даної категорії справ використовуються не лише традиційні спеціальні знання, але і нетрадиційні (складання психологічного портрета (профілю); запрошення спеціалістів-аналітиків; комплексні консультації тощо) [2, с. 48–49]. Проте комплексного вирішення проблема використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами, та особливості такого використання не отримала.

Мета статті – узагальнення і систематизація знань про особливості використання спеціальних знань обізнаних осіб, пошук нових ефективних форм використання таких знань для встановлення істини у кримінальних справах про злочини, вчинені організованими злочинними групами.

Як справедливо зазначає В. Н. Махов, слідчий не в змозі знати усі взаємні зв'язки явищ та їхню сутність. Далеко не усі фактичні дані

можуть бути встановлені при кропіткому і ретельному використанні знань, що є для нього фаховими. Це змушує слідчого звертатися за сприянням до обізнаних осіб [3, с. 9]. М. О. Селіванов указує, що, маючи певні пізнання і досвід, застосовуючи в міру необхідності наукові методи і технічні засоби, спеціалісти помічають часом те, що важко або неможливо помітити слідчому.

Спеціальними є знання, що набуваються суб'єктом у процесі практичної діяльності шляхом спеціальної підготовки або професійного досвіду, засновані на системі теоретичних знань у відповідній галузі [4, с. 398]. Інакше кажучи, **спеціальні знання – це система теоретичних знань і практичних навичок у галузі конкретної науки або техніки, мистецтва чи ремесла, що набуваються шляхом спеціальної підготовки або професійного досвіду.** У судочинстві спеціальні знання можуть використовуватися в процесуальній і непроцесуальній формі. Процесуальна форма – це залучення спеціаліста до участі в слідчих діях, призначення і провадження судових експертиз. Непроцесуальні форми – це консультативна і довідкова діяльність обізнаних осіб, провадження ревізійних та аудиторських дій, участь обізнаних осіб в оперативно-розшукових заходах, у тому числі і проведення ними попередніх досліджень матеріальних об'єктів, надання технічної допомоги слідчому та оперативному співробітнику тощо [5, с. 402]. Причому до спеціальних знань належать будь-які знання та вміння об'єктивного характеру, отримані внаслідок вищої професійної підготовки, наукової діяльності, досвіду практичної роботи, що відповідають сучасному науково-практичному рівню) [6, с. 340].

Використання спеціальних знань і навичок передбачено чинним Кримінально-процесуальному кодексі (далі – КПК) України. Зокрема, у КПК України регламентується порядок призначення експертизи (ст. 75) і участь спеціаліста при проведенні слідчих дій (ст. 128). Практика розслідування злочинів свідчить про те, що можуть використовуватися й інші можливості застосування спеціальних знань.

У літературних джерелах зазначається, що на різних стадіях процесу розслідування використовуються консультації обізнаних осіб з питань, що входять до сфери їхньої компетенції. Основна відмінність консультацій від попередніх досліджень полягає в тому, що для надання порад не потрібно проведення яких-небудь досліджень. Це довідкова діяльність [7, с. 68]. Причому консультації спеціаліста можуть бути вжиті і поза слідчими діями.

Злочини, що вчиняються організованими злочинними групами (далі – ОЗГ), є найбільш складними для розслідування. Цим обумовлене більш широке застосування спеціальних знань (у тому числі і консультацій) при розслідуванні даної категорії злочинів. У процесі розслідування можуть бути отримані консультації з різних галузей знань (хімії, біології, медицини тощо). Проте специфіка групового суб'єкта злочину передбачає передусім одержання консультацій спеціалістів у галузі соціальної психології і психології груп. Вивчення слідчої практики свідчить про неоднозначне ставлення до одержання інформації від обізнаних осіб.

У сучасній криміналістичній літературі звертається увага на можливість **використання психологічного портрета** (профілю) у процесі розкриття і розслідування злочинів. В. О. Образцов зазначає, що, будучи одним з різновидів криміналістичних уявних моделей, «профіль» («портрет») розшукуваного злочинця являє собою систему відомостей про психологічні та інші ознаки даної особи, істотні з погляду його виявлення [8, с. 252]. Є. В. Говорухіна пише, що останній час у виборі правильного напрямку в розслідуванні серійних убивств дедалі частіше беруть участь психологи. Основні форми застосування їхніх спеціальних знань такі: участь у розробленні соціально-психологічних «портретів», пошукових «профіль» осіб, що вчинили серійні злочини і переходять; вироблення оптимальної тактики окремих слідчих дій (особливо допитів) з урахуванням індивідуальних характеристик осіб, які цікавлять слідство; визначення ролей співучасників у злочинних угрупованнях, виявлення їхніх лідерів; проведення судово-психологічних ек-

спертиз [9, с. 156–157]. На нашу думку, психологічний портрет дає важливу діагностичну інформацію про особу злочинця, про те, що злочин може бути вчинено організованою злочинною групою (членами ОЗГ). Формування психологічного профілю базується на знаннях імовірнісного характеру. Зараз робляться лише перші боязкі кроки в цьому напрямку. Тому заслуговує позитивної оцінки підхід до упорядкування складання профілю терориста-підричника, коли він прагне показати себе незалежним, але є реально залежним і схильним до підкорення, хоча внутрішньо опирається цьому, тому озлоблений, уразливий, може виявляти негативізм, егоцентричний, раціональний, обачливий; у стосунках із людьми – дипломатичний (наполегливий або поступливий у міру своєї вигоди); притаманна мотивація – бути над іншими, викликати захват і пригнітити, прагнення до лідерства авторитарного типу; рухливий, сильний тип нервової системи, саркастичний тип (знижена чутливість сполучається з підвищеною силою волі), боротьба для нього стає самоціллю, виявляє опозицію зовнішньому впливу і тиску; прямолінійний, невблаганний, упертий, ригідний у способах поведінки.

У сучасних літературних джерелах робилися спроби до визначення кримінально-релевантних психологічних характеристик осіб із насильницькою мотивацією злочинної поведінки. Зокрема, на думку цих учених, тип насильницького соціопата характеризується ригідною емоційно-вольовою та в'язкою когнітивною структурою, з достатньо високим рівнем імпульсивності, низьким рівнем свідомого вольового контролю за діяльністю. При цьому рівень прояву агресії зовні найвищий, з переважанням схильності до агресії фізичної [10, с. 544].

Слідча практика свідчить, що існує необхідність у складанні психологічного портрета (профілю) під час розслідування злочинів. Зокрема, результати анкетування слідчих органів прокуратури та МВС України, проведеного нами, свідчать, що 16 % респондентів зверталися до спеціалістів щодо складання психологічного портрета. Причому майже всі слідчі, які зверталися до складання психологічного портрета, зазначили його ефективність.

Труднощі, які виникають у процесі розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами, сприяли пошуку легких шляхів встановлення істини. У ряді випадків практичні працівники намагаються будь-якими шляхами одержувати визнавальні показання (у тому числі із застосуванням недозволених методів впливу), залучати до кримінального судочинства

«спеціалістів» – екстрасенсів, астрологів, демонологів, провісників, гадалок тощо. Використання антинаукових теорій суперечить принципам кримінального судочинства, не дозволяє розкрити злочин і встановити істину у справі. З цього приводу В. Ю. Шепітько зазначає, що останнім часом на сторінках криміналістичних видань іноді акцентується увага на можливості застосування «нових» (нетрадиційних) методів. Пропонується використовувати астрологію, хіромантію, кінесику, криміналістичну гіпнологію та ін. Такі пропозиції не мають наукового підґрунтя, суперечать позитивному розвитку криміналістики, відволікають увагу від дійсних проблем сьогодення) [11, с. 202].

Важливою є **роль спеціаліста** при проведенні слідчих дій. Спеціаліст як обізнана особа викликається слідчим для участі у слідчих діях для того, щоб, використовуючи свої спеціальні знання, сприяти виявленню, закріпленню і вилученню доказів) [12, с. 93]. У криміналістичних джерелах зазначається, що спеціаліст використовує свої спеціальні знання та навички для сприяння слідчому або суду у виявленні, фіксації та вилученні доказів; надає пояснення з приводу спеціальних питань, які виникають при провадженні слідчих і судових дій. Основна мета участі спеціаліста – надання технічної допомоги слідчому в пошуку, виявленні, фіксації і вилученні слідів злочину, речових доказів, фактичних даних, очевидних для всіх учасників слідчої дії. Додатковими (непроцесуальними) цілями участі спеціаліста є проведення попередніх експрес-досліджень, що мають оперативно-розшукове значення, і надання консультацій слідчому [7, с. 29]. Так, організовані злочинні групи в процесі вчинення злочинів можуть використовувати вибухи. У цих випадках на місце події повинні виїжджати спеціалісти – криміналіст і вибухотехнік, а в разі наявності людських жертв – і спеціаліст – судовий медик. При використанні злочинними угрупованнями вогнепальної зброї бажано забезпечити присутність у ході огляду судового баліста. У тому випадку, коли злочинна група використовувала сучасні інформаційні технології, комп'ютерну техніку, доцільно запросити для участі в слідчому огляді відповідного спеціаліста в галузі інформаційних систем тощо.

Спеціаліст відрізняється за процесуальним статусом від експерта. Він, як і експерт, може проводити дослідження, наприклад, у рамках оперативно-розшукової діяльності, але ці дослідження не мають доказового значення [12, с. 93–94]. У криміналістичній теорії зазначається, що результати непроцесуального використання спе-

ціальних знань доказового значення не мають, але широко використовуються як орієнтуюча інформація при розшуку злочинця, що переходиться, визначенні способу вчинення і приховування злочину, виявленні ознак злочину, що готується, або вчиненого злочину [5, с. 402]. Водночас виявити ознаки злочину і зафіксувати його сліди відповідно до вимог закону іноді неможливо без проведення експертного дослідження. Ініціатори постановки зазначеного питання виходячи з реальностей слідчої практики, особливо щодо судово-медичних досліджень до порушення кримінальної справи, пропонували внести відповідні зміни до процесуального законодавства, дозволити, поряд з оглядом місця події, при необхідності або у певних випадках призначати судові експертизи до порушення кримінальної справи [13, с. 609–610].

На нашу думку, у низці випадків доцільно проводити експертні дослідження до порушення кримінальної справи. У кримінально-процесуальному законодавстві повинна бути передбачена норма, що за наявності достатніх підстав вважати, що особа причетна до організованої злочинної групи і брала участь у вчиненні тяжких злочинів, може бути призначена і проведена судова експертиза до порушення кримінальної справи.

Судова експертиза є способом одержання доказової інформації. Це одна з форм використання науково-технічних досягнень в кримінальному, цивільному та арбітражному процесі [5, с. 493–494]. Судова експертиза – це процесуальна дія, яка полягає в дослідженні експертом за завданням слідчого або судді речових доказів та інших матеріалів з метою встановлення фактичних даних та обставин, які мають значення для правильного вирішення справи [6, с. 340]. У ході розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами, можуть бути проведені різноманітні види судових експертиз. За результатами анкетування слідчих органів прокуратури та Міністерства внутрішніх справ України, проведеного нами, було встановлено, що найбільш часто при розслідуванні злочинів, що вчиняються ОЗГ призначаються такі судові експертизи: криміналістичні (судово-балістичні (зазначили 68 % опитаних); судово-почеркознавчі (18 %); трасологічні (52 %); техніко-криміналістичного дослідження документів (24 %); матеріалів, речовин та виробів (8 %), судово-фоноскопічні (36 %); інші (6 %)); судово-медичні (42 %); судово-біологічні (16 %); судово-психологічні (38 %); судово-психіатричні (44 %); судово-грунтознавчі (4 %); інші (2 %). Найбільшу актуальність у даній категорії злочинів

мають: вибухотехнічна, судово-балістична, судово-медична, генотипоскопічна, судово-психологічна, судово-психіатрична, судова комп'ютерно-технічна експертизи, судова фоноскопична експертиза, різного роду трасологічні експертизи, експертиза матеріалів, речовин і виробів, експертиза наркотичних засобів і сильнодіючих речовин тощо.

Зараз починає широко застосовуватися такий вид судово-психологічної експертизи, як судово-психологічна експертиза злочинного угруповання для виявлення лідера в організованій злочинній групі і місця в її структурі інших членів групи [14, с. 540]. Основними питанням судово-психологічної експертизи злочинної групи є: визначення конкретної ролі кожного учасника у злочинних епізодах, особливо у вбивствах, вчинених членами злочинної групи спільно; ступінь впливу групи на окремого учасника; типові форми взаємодії між членами групи, як при вчиненні злочинів, так й у процесі розслідування; встановлення лідерів-організаторів [15, с. 424].

Зокрема, М. С. Гурев для виявлення лідера і місця в її структурі інших членів групи рекомендує постановку таких питань: 1) які психологічні особливості кожного члена організованої злочинної групи; 2) які психологічні риси кожного члена організованої злочинної групи сприяли його входженню до групи й участі в злочинній діяльності; 3) яка структура міжособистісних зв'язків усередині даної організованої злочинної групи з урахуванням чинників підпорядкування і лідерства; 4) хто з обвинувачених є лідером даної групи [16, с. 264]. Доцільність даної судово-психологічної експертизи для встановлення лідера групи зазначають й інші автори [17, с. 165–166]. Так, у криміналістичній літературі вказується, що судово-психологічна експертиза злочинного угруповання призначається в тих випадках, коли члени банди дають суперечливі показання про те, хто є її лідером. Вже традиційними стали такі види досліджень судово-психологічних особливостей обвинуваченого (підозрюваного): експертиза афекту, здатності свідка або потерпілого правильно сприймати обставини, що мають значення для справи, і давати про них правильні показання тощо [17, с. 165].

Відмова від дачі показань і зміна показань у суді членами організованих злочинних угруповань викликає необхідність призначення і провадження судово-психологічної експертизи фонограм і відеозапису, а також психолінгвістичної експертизи [17, с. 166–167].

У ході розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами, нерідко при-

значаються фоноскопичні експертизи. Це викликано тим, що в процесі розкриття даної категорії злочинів використовуються технічні засоби контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів (здійснюється зняття інформації з каналів зв'язку). Крім того, науково-технічний прогрес, відкритість нашого суспільства створили умови для оснащення сучасними технічними засобами не лише оперативних співробітників правоохоронних органів, але і злочинців [18, с. 76]. При розслідуванні злочинів, що вчиняються ОЗГ, фоноскопична експертиза дозволяє вирішувати такі питання: чи належить усне мовлення, зафіксоване на фонограмі, певній особі; скільки осіб брало участь у розмові; кому з учасників бесіди належать фрагменти записаної розмови; який значеннєвий зміст фонограми, якщо запис був низької якості тощо [19, с. 285].

Необхідно зазначити, що фоноскопична експертиза – це вид криміналістичної експертизи, до основних завдань якої належать ідентифікація людини за голосом, а також ототожнення звуко- і відеозаписувальної апаратури [5, с. 465–466].

При розслідуванні кримінальних справ, пов'язаних з організованою злочинною діяльністю, як докази різних фактів (заволодіння предметами, одягом, перебування в конкретних помешканнях, із конкретними особами тощо) використовуються фотознімки або відеоматеріали, що вилучаються в підслідних. У цьому випадку також може провадитися експертне дослідження (зокрема судова фототехнічна експертиза) [16, с. 272–273].

Розслідування злочинів, що вчиняються ОЗГ, передбачає використання нових (нетрадиційних) видів судових експертиз та експертних досліджень: судова експертиза запахів слідів, мікрочастин, генотипоскопічні дослідження, судова комп'ютерно-технічна експертиза тощо. Зокрема, на відміну від інших методів судово-медичного дослідження, які здійснюють тільки групову, а не індивідуальну ідентифікацію, генотипоскопія дозволяє зробити категоричний висновок про належність даного біологічного матеріалу конкретній особі [17, с. 164]. Генотипоскопія («генна дактилоскопія») заснована на однаковості деяких зон молекул ДНК. Вірогідність збігу таких ділянок у двох людей 1:40 млрд (за винятком однойцевих близнюків) [5, с. 84–85].

Організовані злочинні угруповання використовують комп'ютерну техніку (особливо це стосується вчинення економічних злочинів). Тому при розслідуванні злочинів, поєднаних із використанням комп'ютерних засобів, необхідна

участь спеціаліста, а надалі призначення та проведення судової експертизи. У цьому випадку доцільно призначати судову комп'ютерно-технічну експертизу, яка являє собою комплексне дослідження головних забезпечуючих компонент будь-якого комп'ютерного засобу – апаратного, програмного та інформаційного [20, с. 264]. На нашу думку, більш правильно даний вид судової експертизи називати експертизою комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Основними завданнями такої експертизи є: встановлення технічного стану комп'ютерної техніки; виявлення інформації, що міститься на комп'ютерних носіях, та визначення її цільового призначення; встановлення відповідності програмних продуктів певним параметрам;

встановлення авторства програмного продукту тощо.

Висновки. У розслідуванні кримінальних справ про злочини, вчинені організованими групами, спеціальні знання слід використовувати якомога ширше й у всіх можливих формах. Особливий акцент у розслідуванні справ цієї категорії слід робити на використанні психологічного портрета (профілю), нових (нетрадиційних) видів судових експертиз та експертних досліджень: судово-психологічної експертизи злочинного угруповання для виявлення лідера в організованій злочинній групі і місця в її структурі інших членів групи, експертизи запахових слідів, мікрочастинок, генотипоскопічних досліджень, судової комп'ютерно-технічної експертизи тощо.

Список використаної літератури

1. Махов В. Н. Участие специалистов в следственных действиях / Махов В. Н. – М. : Наука, 1975. – 88 с.; Селиванов Н. А. Привлечение специалистов к расследованию (обзор практики по материалам следственных органов прокуратуры) / Селиванов Н.А. – М. : Политиздат, 1973. – 40 с.; Турчин Д. Специалист в уголовном процессе // Социалистическая законность. – 1970. – № 10. – С. 43–45; Щербаковский М. Г. Применение специальных знаний при раскрытии и расследовании преступлений / Щербаковский М. Г., Кравченко А. А. – Х. : Ун-т внутр. дел, 1999. – 78 с. та ін.
2. Шепитько В. Ю. Тактика расследования преступлений, совершаемых организованными группами и преступными организациями / Шепитько В. Ю. – Х. : Право, 2000. – 88 с.
3. Махов В. Н. Участие специалистов в следственных действиях / Махов В. Н. – М. : Наука, 1975. – 88 с.
4. Криминалистика: учебник для вузов / [Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Российская Е. Р.]; под ред. Р. С. Белкина. – М. : НОРМА – Инфра-М, 1999. – 990 с.
5. Энциклопедия судебной экспертизы / под ред. Т. В. Аверьяновой, Е. Р. Россинской. – М. : Юристъ, 1999. – 552 с.
6. Шепитько В. Ю. Призначення та проведення судових експертиз // Криміналістика : підручник / за ред. В. Ю. Шепітька. – К. : Ін Юре, 2001. – 208 с.
7. Щербаковский М. Г. Применение специальных знаний при раскрытии и расследовании преступлений / Щербаковский М. Г., Кравченко А. А. – Х. : Ун-т внутр. дел, 1999. – 78 с.
8. Образцов В. А. Выявление и изобличение преступника / Образцов В. А. – М. : Юристъ, 1997. – 336 с.
9. Говорухина Е. В. Серийные преступники: психологический профиль / Говорухина Е. В. // Серийные убийства и социальная агрессия: что ожидает нас в XXI веке? Медицинские аспекты социальной агрессии : материалы 3-й междунар. науч. конф. – Ростов н/Д : Феникс, 2001. – С. 155–157.
10. Седнев В. В. Кримінально-релевантні психологічні характеристики осіб з насильницькою мотивацією преступного поведіння / Седнев В. В., Дружинин Г. М., Никитина Э. В., Чураков Ю. А. // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. Вип 2 : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – Х. : Право, 2002. – С. 542–545.
11. Шепитько В. Ю. Предмет и природа криминалистики: научные дискуссии и тенденции / Шепитько В. Ю. // Роль и значение деятельности Р. С. Белкина в становлении современной криминалистики : материалы междунар. науч. конф. (к 80-летию со дня рождения Р. С. Белкина). – М. : Акад. управления МВД России, 2002. – С. 200–203.
12. Майлис Н. П. Проблемы законодательного регулирования участия специалиста в уголовном судопроизводстве / Майлис Н. П. // Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации – проблемы практической реализации : материалы всерос. науч.-практ. конф. – Краснодар : Изд-во Кубан. гос. ун-та, 2002. – С. 93–97.
13. Белкин Р. С. Курс криминалистики : учеб. пособие для вузов / Белкин Р. С. – 3-е изд., доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА ; Закон и право, 2001. – 837 с.
14. Шипшин С. С. Судебно-психологическая экспертиза: теоретические аспекты / Шипшин С. С. // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики. Вип. 2 : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. – Х. : Право, 2002. – С. 582–585.
15. Бандурка А. М. Юридическая психология : учебник / Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. – Х. : Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2001. – 596 с.
16. Гуров М. С. Убийства на «разборках» (методика расследования) / Гуров М. С. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
17. Расследование бандитизма : метод. пособие / [А. И. Дворкин и др.]. – М. : Приоритет, 2000. – 176 с.
18. Зеленецкий В. С. Использование в доказывании фонограмм переговоров, записанных техническими средствами / Зеленецкий В. С., Куркин Н. В. // Современные проблемы судебной фоноскопической экспертизы : материалы спец. семинара. – Харьков : КримАрт, 1999. – С. 72–77

19. Коновалова В. Е. Убийство: искусство расследования : монография / Коновалова В. Е. – Харьков : Факт, 2001. – 311 с.

20. Россинская Е. Р. Судебная компьютерно-техническая экспертиза / Россинская Е. Р., Усов А. М. – М. : Право и закон, 2001. – 416 с.

Надійшла до редколегії 01.08.2011

ВАРЦАБА В. Н. ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ЗНАНИЙ В РАССЛЕДОВАНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СОВЕРШЕННЫХ ОРГАНИЗОВАННЫМИ ГРУППАМИ

Обобщены и систематизированы знания об особенностях использования специальных знаний осведомленных лиц в установлении истины по уголовным делам о преступлениях, совершенных организованными преступными группами. Обосновано, что в процессе расследования уголовных дел этой категории следует, наряду с «традиционными» формами, использовать создание психологического портрета (профиля) и новые (нетрадиционные) виды судебных экспертиз и экспертных исследований.

VARTSABA V. FEATURES OF APPLICATION OF THE SPECIAL KNOWLEDGE IN INVESTIGATION OF THE CRIMES BY THE ORGANIZED GROUPS

The information about features of use of special knowledge of the informed persons in a truth establishment on criminal cases about crime committed by organized criminal groups is generalized. It is proved, that in the course of investigation of criminal cases of this category it is necessary to use the creation of a psychological portrait (profile) and new (nonconventional) kinds of judicial findings and expert researches as well as «traditional» forms.

УДК 621.317.18

М. Г. ЩЕРБАКОВСКИЙ,

*кандидат юридических наук, доцент,
заведующий кафедрой криминалистики
Харьковского национального университета внутренних дел,*

В. А. СВЕТЛИЧНЫЙ,

*преподаватель кафедры информационной безопасности
факультета психологии, менеджмента, социальных и информационных технологий
Харьковского национального университета внутренних дел,*

Ю. Е. ХОРОШАЙЛО,

*кандидат технических наук, доцент,
профессор кафедры проектирования и эксплуатации электронной аппаратуры
Харьковского национального университета радиоэлектроники,*

Ю. Н. ОНИЩЕНКО,

*преподаватель кафедры информационной безопасности
факультета психологии, менеджмента, социальных и информационных технологий
Харьковского национального университета радиоэлектроники*

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ НЕРАЗРУШАЮЩЕГО КОНТРОЛЯ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Рассмотрены назначение, принцип действия, основные конструктивные особенности вихревых дефектоскопов и направлений их использования в судебно-экспертной практике.

Методика судебной экспертизы представляет собой систему методов (приемов, технических средств), применяемых при изучении объектов судебной экспертизы для установления фактов, относящихся к предмету определенного рода, вида и подвида судебной экспертизы [1]. В теории судебной экспертизы метод экспертизы

определяется как система логических и (или) инструментальных операций (способов, приемов) получения данных для вопроса, поставленного перед экспертом.

Анализ исследований и публикаций. Наиболее подробно классификация методов экспертного исследования рассмотрена